

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Σάββατο Ἀθήνα, 11 Ἀπριλίου 1920

ΑΡΙΘ. 679

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΝΟΣ Α. ΤΡΥΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ἡ δημοτικὴ μας
στὰ Δημοσ. ἔγγραφα.
ΑΛΥΡΑΣ: Ἀνθολογήτρος.
ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΗΘΕΜΟΣ: Ἐνα φιλάκι.
ΤΗ. ΗΑΡΛΟΡ: Τὸ ἄγαλμα ἔχει ψυχὴ (μεταφρ. Gra-
ziella).
ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ: Ὁ Ποιητής.
ΜΙΧ. ΘΕΡΩΝΤΗΣ—Κ. ΚΑΡΘΗΙΟΣ: Ὁ Δὸν Κι-
χότης (συνέχεια).

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,": Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΛΙΑΝ Μ. ΙΑΚΩΒΙΔΗ: Στὴν ἀγαπημένη μου Σμάρω.
Μ. ΦΙΑΗΤΑΣ: Γονιός.
ΜΣ. ΓΚΙΗ: Ἄραχλος κάφος.
Η. Χ.: Ἡ Γλῶσσα τοῦ Σκληροῦ.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ: Ζένη φιλολογία.
—Ἡ Κοινὴ γνώμη.—Χωρὶς γραμματό-
σημο.

Ἡ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Τὸ νεωτεριστικὸ ἀεράκι ποὺ ἀρχίησε νὰ πνέει στὸν ἐκπαιδευτικὸ μας κλάδο, δὲν εἶτανε δυνατό νὰ φέσει ἀσυγκίνητες τίς ἄλλες δημόσιες ὑπηρεσίες καὶ νὰ μὴ θελήσουνε κι αὐτὲς νὰ συμμορφωθοῦνε μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐποχῆς, μὲ τὴν ἀλήθεια καὶ μὲ τὸ φῶς τῆς Δημοτικῆς μας γλώσσας. Σιγά-σιγά καὶ χωρὶς νὰ τὸ νιώσουνε οἱ μανταρίνοι τῆς γλώσσας, μπήκε μὲς στὰ μονχλιασμένα ράφια τῶν Ἀρχείων, ἀναστάτωσε τὰ χαρτιά καὶ τὰ κιτάπια ποὺ τὰ βάραινε ὁ βραχνᾶς τῆς καθαρῆς, καὶ στέλλοντας ἐκεῖ τὴ ζωγόνα πνοή του καθάρισε τὴ σαπίλα, κεράνωσε τὸ σκολαστικισμό κ' ἔσπρωξε τίς νέες ψυχὲς στὴν ἀγάπη τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, ποὺ τοὺς εἶναι τροφή καὶ σάουκα ἢ Γλῶσσα τοῦ Λαοῦ.

Στὸ Βενιζέλο χρωστάμε πολλά, ἀναφορικὰ μὲ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ γενικώτερα μὲ τὴ θέση ποὺ πασικίζει νὰ δώσει στὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Κάθε μεταρρύθμιση ἐκπαιδευτικὴ καὶ φιλολογικὴ ἀπ' αὐτὸν πηγάζει φυσικὰ καὶ ἢ ἀναζωογόνηση καὶ τὸ ζωντάνεμα τῆς μονχλιασμένης ὑπηρεσιακῆς γλώσσας.

Ποιὸς ἄλλος πρὶν ἀπ' αὐτόν; Κανείς. Σκολαστικισμός, σκοτιάδι, καθαρῆουσα. Παντοῦ ὁ Μιστριώτης καὶ τὰ κοπέλλια του. Ἡ ὀνομαστικὴ ἀπόλυτη στὴν ἡμερησίᾳ Διάταξη. Κ' οἱ δυστυχημένοι γραφιάδες τῶν ὑπουργείων καὶ ὁ πρὸ δυστυχημένος Ἑλληνικὸς λαός, ἔσκυβε, ἴδρωνε, τυραννιότανε νὰ ἐρμηνεύει τὸν ἄλφα Νόμο ἢ τὴ βῆτα Ἐγκύκλιο ποὺ ἐρχότανε δεύτερη γιὰ νὰ τὴν ἐξηγήσει καὶ πολλὰς φορὲς τρίτη καὶ τέταρτη

χωρὶς νὰ καταφέρει νὰ πετύχει «τὴν ἄρσιν τῶν ἀμφιβολιῶν».

Καὶ νά, τέλος πάντων μὲ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Βενιζέλου, μὲ τὸ δυνατό χέρι ποὺ ξέρει νὰ συντρίβει τὴν Πρόληψη ὅπου κι ἂν τὴ βροῖσκει, νά, τέλος πάντων κ' ἔδω, ἢ μιὰ κ' ἢ ἐνιαία γλῶσσα τοῦ λαοῦ στὰ Ἐπίσημα Ἐγγραφα. Πέροι ὁ «Νουμάς» ἔδωσε ἀρκετὰ δείγματα στὶς σελίδες του. Φέτος ἕνα-ἕνα τὰ δημόσια Ἱεροφεία συμμορφώνονται μὲ τὸ ριζοσπαστικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Τὰ «μὴ φτύνετε καταγῆς» καὶ τὰ «Λὰ κλείνετε τὴν πόρτα» εἶναι συνηθισμένα πιά ποὺ δὲν ἀξίζει οὔτε νὰ ταναφέρει κανείς.

Ἔτσι εἶναι τὰ πράγματα. Φυσικὰ καὶ ἀπλά ὅπως εἶναι κ' ἢ γλῶσσα τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ποὺ τὰ φωτίζει. Κι ὁ κάθε πολιτισμένος σήμερα, καὶ τὸ κάθε ὑπουργεῖο, δὲ ντρέπεται νὰ μεταχειριστῆ τὴ Δημοτικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὸ φόβο μὴν τοῦ κολλήσουνε ὅπως πρῶτα τὴ ρετσέτα τῆς ἀμορφωσιάς.

Μέσα στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες ξεχωρίζει ἀπὸ τίς πρῶτες τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν γιὰ τὴ λεύτερη ἀντίληψή του πάνω στὸ σπουδαῖο αὐτὸ ζήτημα. Πέροι χαρήκαμε θλοι στοὺς δρόμους τοιχοκολλημένες ὁδηγίες γιὰ τὴν «Καθαρὰ Πρόσοδο» στὴ δημοτικὴ. Φέτος τὸ «Ἐμπορικὸ Τμῆμα τῶν ἀμέσων Φόρων» τοῦ Ὑπουργείου τυπώνει καὶ στέλνει στὶς Ἐφορεῖες τοῦ Κράτους ὑποδείγματα γιὰ Ἐμπορικὰ βιβλία μὲ ὁδηγίες καὶ λεπτομέρειες στὴ Δημοτικὴ μας. Νά, τὸ μεγάλο ἐμπόδιο ποὺ νικεῖται: Ὁ Συνταγματικὸς Ἑλληνας πολίτης θὰ μπορεῖ κι αὐτὸς ὁ ἄμοιρος νὰ μὴν ἀγνοεῖ τοὺς Νόμους, νὰ μὴν πλερώνει πρόστιμα καὶ κόντρα φόρους. Τὸ

Κράτος ἔρχεται νὰ τοῦ μιλήσει στὴ γλώσσα του.

Ἡ Ριζοσπαστικὴ αὐτὴ ἐργασία ποὺ φάνηκε μὲς ἀπὸ ἓνα Ὑπουργεῖο ποὺ εἶναι ὑπόδειγμα γιὰ τὴν ὀργάνωσή του, μᾶς γεμίζει τὴν ψυχὴ ἀπὸ χαρὰ. Ὅ,τι ὀνειρευτήκαμε, τὸ βλέπουμε νὰ παίρνει σάρκα: Ἡ Δημοτικὴ μας στὰ Δημόσια Ἐγγραφα. Τὰ Γράμματα, ἡ Παιδεία, τὸ Κράτος εἶδαν τ' ἀληθινὸ Φῶς. Οἱ τελευταῖοι μανταρίνοι τοῦ Σκολαστικισμοῦ ἄς γαυγίζουμε. Ποῖος τοὺς ἀκούει; Τὸ ζήτημα τραβάει τὸ φωτισμένο του δρόμο.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΗΤΡΕΣ

Στὴ γῆ βαθεῖα ἀναγάλισμα· κ' ἀνάβρυσε στὰ φῦτρα:
Κρύφια μοσχομηγμάτα ἀπ' τοῦς κάμπους κ' ἀπὸ τὶς πλαγιές!
Γλυκὸ μεθύσι· πῶς τραβᾷ τὴν κάθε ἀνθολογήτρα
στὶς ἀνθισμένες τὶς βραγιές;

Ἡ Ἄνιῶ ποὺ ἐδέχτη σὸ χορὸν φαρμακερὴ σαγίτα
ἀπὸ τὰ πέτρων στὴν καρδιά, κ' ἀκόμα λείει πῶς τὴν τρυπάει
Μαδάει ῥωτῶντας μυστικὴ διπλὴ ἄσπρη μαργαρίτα
Τὸ — Μ' ἀγαπᾷς, δὲ μ' ἀγαπάει—

Καὶ μιὰ ἀπονήρευτη, ἄπραγη, κ' ἀπτερόνη τρυγῶνα
Πρῶτα τὴ νύφη παίζοντας, πόθους κοιμώμενους ξυπνά.
Βελόνες πεύκου πλέκοντας, παιδιάστικη ἀραβᾶνα
σὸ ζερβὶ δάχτυλο περνᾷ.

Κρινάκι ἄγριο ξερξίωσε κρυμμένο σὲ μιὰ κόρη
τοῦ Γαίνου ἢ κόρη ἢ ἀφροπλάστη κ' ἀρχοντοπούλα τοῦ

[χωριοῦ

Σημάδι τ' ἀκριβοῦ ν' ἔμπη· τὸ ναι νὰ ἰδῆ, γιὰ τ' ὄχι!
στὴ γλάστρα τοῦ παραθυριοῦ.

Κ' ἡ θρησκα ἢ Γούλα νεροπαλὴ καὶ χαμοβλεπούσα
τριανταφυλλάκια ἀνάδανε σὲ μπουκετάκι χωριστὸ
Μεγάλῃ Πέμτη, αὔριο θὰ πάει στὴ Δέσποινα Ἐλεούσα
γιὰ νὰ στολίση τὸ Χριστό.

Μεθάει καὶ τὶς γερόντισες τῶν λουλουδιῶν ἢ ἀνέσα·
κ' ἀπὸ μακριὰ ἀγγαντεύοντας πλαγιές, βραγιές, κ' ὁμορφονιές
Σὰν ἡσκιους βλέπουν νὰ περνᾶν σ' ἀχνὸ καθρέφτη μέσα
οἱ ἀγύριστες παλιές χρονιές.

Σ θ ρ α

Λ Α Υ Ρ Α Σ

“ΕΝΑ ΦΙΛΑΚΙ..

Ἐνα φιλάκι κρέμεται στὰ χεῖλή μου
ἔτοιμο νὰ πετάξει στὸν ἀέρα,
ποὺ ἀνάλαφρο θὰ τὸ σηκώσει
καὶ θὰ τὸ φέρει ἀπαλά

Ν' ἀγγίξει τὸ κρινένιο μέτωπό σου
καὶ νὰ πετάξει πάλι πέρα...

Ἐνα φιλάκι κρέμεται στὰ χεῖλή μου
ἔτοιμο νὰ πετάξει στὸν ἀέρα
Γιάννου. Καλοκαίρι τοῦ 1919.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ

TH. HARLOR

ΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΕΧΕΙ ΨΥΧΗ

— «...Μὴν ἀγαναχτεῖτε τόσο πολὺ! Δὲν εἶναι καθόλου ἢ τρέλλα ποὺ ὑπαγόρευσε αὐτὸ τὸ γάμο, ἀλλὰ ἢ λογικὴ. Κανεὶς ἀπὸ σᾶς δὲν μπορεῖ νὰ μαντέψει τὸ μυστικὸ τῆς ἀγγελόμορφης Ἀντουανέττας μας— καὶ γι αὐτὸ θὰ σᾶς πῶ γιὰτὶ διᾶλεξε τὸν ἄντρο Πέτρο Λορνάν.

Ἐτὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὴν εἶδα εἶτανε στὴ Βενετία, στὴν πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ὅ,τι εἶχα γυρίσει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ μνήμη μου, σὰ γέρον πιά ἀρχαιολόγου, εἶταν πλημμυρισμένη ἀπὸ εὐγενικὲς γραμμές. Ἀλλὰ στὴ θεά αὐτῆς τῆς ἀσύγκριτης ὁμορφιάς τὰ πιδ θαμαστὰ ἀγάλματα μοῦ φάνηκαν ἄμορφα σκῆδια μαθητῶν ὄχι ἀκόμα ἐμπνεσμένον ἀπὸ τὸ μυστικὸ τῆς θείας ἀρμονίας. Σκέφτηκα: «Τέλος πάντων, νὰ, μὰ τὴν ἀλήθεια, μιὰ θεά!»

Ἀπὸ νέοι σταμάτησαν, ἔπειτα τρεῖς ἄλλοι. Ἐνας Ἄγγλος σταμάτησε τὸ ἀμαξάκι του. Πολλοὶ ποὺ προσπερνοῦσαν ξαναγύριζαν πίσω. Κάτι πολὺ τρομερὸ ἔλαμπε στὰ μάτια τῶ γυναικῶν. Μακρυνά, χαμένο στὸν παλλόμενον οὐρανὸ αὐτοῦ τοῦ ἀργυρολευκοῦ πρωῖνου, τὸ βλέμμα τῆς «θεᾶς» φερόθηκε μηχανικὰ πρὸς τὴ γῆ. Γλήγορα γύρισε τὸ πρόσωπό της ἀπὸ κείνους ποὺ τὴν κοιτοῦσαν, κάλεσε μ' ἓνα της κίνημα ἓνα γέρο ἀσπρογένῃ ποὺ ἔρχοινη ψιχουλά στὰ περιστερία, καὶ χαθήκανε μέσα στὴ σκιά τῆς μητρόπολης.

Ἐμιά ὥρα ὕστερότερα, καθόντανε μὲ τὸ σύντροφό της μέσα στὴν τραπέζαρία τοῦ ξενοδοχείου μου, σ' ἓνα γειτονικὸ μου τραπέζι. Χαμογέλασε καὶ εἶπε:

»—Θεῖέ μου, φαινόσατε πολὺ κουρασμένος.

»—Μὰ εἶναι γιὰτὶ τρέχεις, τρέχεις.... Ἀδύνατο μὲ σένα κανεὶς νὰ πάρει τὸν ἀέρα του πέντε λεπτά στὸ ἴδιο μέρος καὶ μὲ ἡσυχία. Κ' ἔπειτα, ὅλες αὐτὲς οἱ ἀπότομες ἀναχώρησες!...

»—Χτές, μόνος σας καὶ πρῶτος τὸ ζητήσατε. Δὲν μπορούσαμε πιά νὰ μείνουμε.

»—Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἐδῶ...

»—Ναί, ἂν τρῶμε πρὶν ἢ ἔπειτα ἀπ' ὄλο τὸν κόσμο κ' ἂ βγαίνουμε μόνοι μας, οἱ δυό, μὲ μιὰ γόνδολα...

»—Φτωχὴ μου Ἀντουανέττα!

ἘΧαμήλωσαν τὴ φωνή. Ἡ ἀνάγνωσι τῶν ἐφημερίδων φάνηκε πῶς μ' ἀπορροφοῦσε. Ἀλλὰ τὸ μυστήριον τῶν ὄσων ἄκουσα εἶταν πολὺ γαργαλιστικὸ: προσπάθησα ν' ἀδράξω τὴ συνέχεια τῆς κουβέντας τους. Μὰ αὐτὴ πιά στρεφόντανε πᾶνου σὲ σκῆδια ἐπισκέψεων στὰ παλιὰ ἀνάκτορα. Εἶμαι δυστυχῶς ἀπὸ κείνους ποὺ ἢ ἀγνευία τους δὲν ἀνταμείβεται ποτέ.

ἘΣτὴν πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὸ προφίλ καὶ ἡ παράστασι τῆς «φτωχῆς Ἀντουανέττας» μοῦχε ἴσως ἐμπνέσει τὴ σκέψη πῶς κ' ἓνα τίποτε ψυχρότητας βλάπτει πάντοτε στὶς λεπτομερέστατες ἀντιγραφές τῶν κλασσικῶν μοντέλων. Ἀλλὰ, τώρα, αὐτὸ τὸ μέτωπο, αὐτὴ ἡ μύτη, αὐτὸ τὸ στόμα, τὰ μάτια τὰ βαθυγάλανα, τὰ μαλλιά τὰ καστανόχρυσα, ἢ γραμμὴ τοῦ στήθους καὶ τῶν γοφῶν μοῦ φαινόταν πῶς χωροτοῦσαν τὸ ἐκπλαστικὸ τους σ' ἓναν